

BIRLASHGAN ARAB AMIRLIKLARI SIYOSIY TIZIMI VA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DIPLOMATIK ALOQALARI

Vafoqulov Shohrux

(Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti)
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10394237>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 05-December 2023 yil
Ma'qullandi: 10- December 2023 yil
Nashr qilindi: 16- December 2023 yil

KEY WORDS

Shayx Xalifa bin Zoid Ol Nahayond,
O'rta va Yaqin Sharq
mamlakatlari, Abu Dabi, Dubai,
Sharja, Ras Al Xayma (1972 yil
fevralda federatsiyaga qo'shilgan),
Ajman, Umm Al Quvayn, Fujayra

ABSTRACT

Demokratik prinsiplar, qadriyatlar va institutlar mamlakatimiz hayotining barcha sohalariga tobora ko'proq kirib bormoqda. O'zbekiston o'zining tinchliksevar, yaxshi qo'shnichilik, o'zaro foydali hamkorlikka qaratilgan siyosati va faoliyati bilan ham butun dunyoga tanilmoqda, jahon hamjamiyatida o'zining munosib o'rnini egallab, yildan-yilga mavqei mustahkamlanib bormoqda

O'zbekiston Respublikasining O'rta va Yaqin Sharq mamlakatlaridagi diplomatik vakolatxonalari yordamida mintaqa davlatlari (Saudiya Arabistoni, Quvayt, Misr, Bahrayn, Omon, Qatar, Iordaniya, Isroil, Eron va sh.k.) bilan, jumladan Birlashgan Arab Amirliklari bilan ikki tomonlama aloqalarni rivojlantirish bo'yicha faol sa'yi-harakatlar qilinmoqda. O'zbekiston Respublikasining mazkur davlatlar bilan aloqalari avvalo iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lib, bunda respublikamizning O'rta va Yaqin Sharq mamlakatlari bilan ikki tomonlama hamkorligini yanada rivojlantirish bo'yicha tadbirlari muhim ahamiyatga molik bo'lmoqda. Birlashgan Arab Amirliklari siyosiy tizimining jahon siyosatida va xalqaro munosabatlarda tutgan o'rni, shuningdek, mamlakatimizning xalqaro hamkorligini yanada rivojlantirish mexanizmi sifatida O'zbekistonning Birlashgan Arab Amirliklari bilan aloqalari va istiqbollarini tadqiq etish ham, shu jihatdan e'tiborga molikdir. Birlashgan Arab Amirliklari siyosiy tizimi misolida uning davlat sifatida shakllanishi va xalqaro hamkorligining ustuvor yo'nalishlari, ularga ta'sir etuvchi omillar hamda vazifalarini tahlil etish ham dolzarb bo'lib kelmoqda. Birlashgan Arab Amirliklari siyosiy tizimining o'ziga xos jihatlarini o'rganish va tadqiq etish, shuningdek mamlakatimizning musulmon mamlakatlari bilan ilmiymadaniy aloqalarini yanada mustahkamlash va hamkorlik munosabatlarini kengaytirish bo'yicha ma'lumotlar va tahlillar ilmiy-tadqiqot va o'quv jarayonlari uchun ham dolzarbdir.

Birlashgan Arab Amirliklari 1971 yil 21 dekabrda tashkil etilgan. Siyosiy tizimi bo'yicha BAA konstitutsiyaviy federatsiya hisoblanadi. Siyosiy tizim BAA Konstitutsiyasiga asoslanadi. BAA o'z bayrog'i, gerbi va milliy madhiyasiga ega. Birlashgan Arab Amirliklari hukumati BAAdagi siyosiy tizimni isloh

qilish uchun bir qancha qadamlar qo'ydi. BAAning barcha fuqarolari xalqaro miqyosda tan olingan. Birlashgan Arab Amirliklarining yagona fuqaroligiga ega. BAA yettita amirlikdan iborat: Abu Dabi, Dubay, Sharja, Ras Al Xayma (1972 yil fevralda federatsiyaga qo'shilgan), Ajman, Umm Al Quvayn, Fujayra .

Ma'muriy jihatdan BAA yettita amirlik federatsiyasi bo'lib, ularning har biri o'z hukmdoriga ega. Har bir amirlikda mahalliy hokimiyatni isloh qilish sur'ati birinchi navbatda hukmdor tomonidan belgilanadi. 1971 yilgi vaqtinchalik konstitutsiyaga ko'ra, har bir amirlik katta vakolatlarni, jumladan, foydali qazilmalarga (ayniqsa, neftga) bo'lgan huquqlar va daromadlar ustidan nazoratni o'zida saqlab qoladi. Shu sharoitda federal vakolatlari asta-sekin rivojlanib bordi, chunki har bir amirlikda mamlakatning rasmiy tashkil etilishidan oldin o'z boshqaruv institutlari mavjud edi.

Birlashgan Arab Amirliklari konstitutsiyasi vakolatlarni qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud tarmoqlariga ajratadi. Bundan tashqari, qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyatlar federal va amirlik yurisdiksiyalariga bo'linadi. Konstitutsiya prezident (davlat boshlig'i) va vitse-prezident lavozimlarini belgilab berdi. 2022-yil 14-mayda Shayx Muhammad bin Zayed Al Nahayon, vafot etgan prezident Shayx Xalifa bin Zoid Ol Nahayondan keyin BAAning yangi prezidenti etib saylandi. Dubay boy va rang-barang tarixga ega. Dastlabki aholi punktlarining izlari miloddan avvalgi 3000-yillarga to'g'ri kelgan bo'lsa-da, zamonaviy Dubayning poydevori 19-asr oxiri va 20-asr boshlarida qo'yilgan. 1833 yilda Maktum bin Buti boshchiligidagi Al Maktum oilasi Fors ko'rfazi qirg'og'ida Dubayga asos soldi. Shahar iqtisodiy jihatdan 20-asr boshlarida, ayniqsa, neftning kashf etilishi bilan gullab-yashnay boshladi.

20-asr o'rtalarida neft bumi Dubayni tez iqtisodiy o'sishga undadi va uni moliya, savdo va turizm uchun global markazga aylantirdi. hukmdor Al Maktum oilasining istiqbolli rahbariyati Dubay rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynadi. Yillar davomida shahar o'z iqtisodiyotini diversifikatsiya qilib, turizm, ko'chmas mulk va turli sohalarga e'tibor qaratdi. Dubay o'zining ta'sirchan silueti, Burj Xalifa kabi betakror inshootlari va gullab-yashnayotgan biznes muhiti bilan mashhur. Shahar tarixi uning mustahkamligi, moslashuvchanligi va innovatsiyalarga sodiqligini aks ettiradi.

2022-yil yanvaridagi so'nggi bilimlarim yangilanishiga ko'ra, menda Dubay iqtisodiyoti bo'yicha real vaqtda so'nggi ma'lumotlar yo'q. Dubayning hozirgi iqtisodiy holati haqidagi eng so'nggi va aniq ma'lumotlarni olish uchun ishonchli axborot manbalari, hukumat hisobotlari yoki rasmiy iqtisodiy nashrlarni tekshirishni tavsiya etaman. Dubay tarixan neftdan tashqari, iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun turizm, ko'chmas mulk va moliya kabi sohalarga e'tibor qaratgan diversifikatsiya harakatlari bilan mashhur. Biroq, iqtisodiy landshaft rivojlanishi mumkin, shuning uchun aniq va dolzarb ma'lumotlar uchun eng so'nggi manbalarga murojaat qilish juda muhimdir.

O'zbekiston va Birlashgan Qirollik milatdan keyin 1991-yilgacha Xitoy, Rossiya, Qozog'iston va Uqson - BAA davlatlari orasida diplomatik munosabatlar o'tkazmoqda. Bu davlatlar mustaqillik olishganidan so'ng o'zaro erkak mas'uliyatini qo'llab-quvvatlashganlar.

O'zbekiston va BAA mustaqillikni tanigan paytdan boshlab diplomatik munosabatlar o'rnatishdi. 1992-yil 2-oktabrda, O'zbekiston Birlashgan Qirollikni rasmiy ravishda tanidi. Ushbu munosabatlar odatda diplomatik elchixonalar, savdo vakilliklari va boshqa diplomatiya vositalari orqali olib borilmoqda. Har ikki davlat hamkorlikni rivojlantirish, iqtisodiy aloqalar,

madaniy munosabatlar va boshqa sohalar bo'yicha hamkorlik qilmoqda. Bunda o'zaro samarali birlikda ishlash uchun imzolangan aniq kelishmalari va doiralar mavjud. Hozirgi vaqt bo'yi bilan o'zgarishi mumkinligi sababli, so'nggi yangiliklarni o'rganish uchun rasmiy xabar manbalari yoki BAA va O'zbekiston diplomatik elchixonalarining rasmiy veb-saytlariga murojaat qilishingiz tavsiya etiladi.

BAA oziq-ovqat va suv xavfsizligi vazirligi va O'zbekiston Qishloq xo'jaligi vazirligi o'rtasida qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat sanoati sohasida qo'shma dastur va loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarini o'rganish maqsadida to'g'ridan-to'g'ri hamkorlik yo'lga qo'yilgan. BAA hukumati bilan davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, uzoq muddatli rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish, faoliyatga innovatsiyalarni joriy etish sohasida keng ko'lamli hamkorlik to'g'risida kelishuv amalga oshirilmoqda. Mamlakatimizning bunday rejaları BAAni bu boradagi yaqin hamkorga aylantiradi. Amirliklar allaqachon raqamli iqtisodiyot tamoyillarini amalga oshirishda dunyoning aksariyat davlatlaridan oldinda bo'lgan davlatlar qatoriga kiradi; - turizm industriyasini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishi sifatida ikki davlat turizm sohasida hamkorlik qilish uchun eng yuqori salohiyatga ega. Rivojlangan infratuzilmasi va yuqori darajadagi xizmat ko'rsatish tufayli BAA dunyodagi eng mashhur sayyohlik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Har yili qariyb 3,5 million kishini tashkil etuvchi turistik sayohatlar hajmi bo'yicha mamlakat mintaqada yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Boy madaniy-tarixiy merosga, qulay iqlim sharoitiga va ichki barqarorlikka ega bo'lgan O'zbekiston, birinchi navbatda, mamlakatda ziyorat turizmini amalga oshirish imkoniyati tufayli BAA aholisi uchun istiqbolli sayyohlik maskani hisoblanadi. BAA va boshqa Fors ko'rfazi davlatlaridan sayyohlar oqimining oshishiga ushbu davlatlar fuqarolari uchun O'zbekistonga kirish vizalarini bekor qilish to'g'risidagi qaror yordam beradi.

XULOSA

Bugungi kunda BAA va O'zbekiston o'rtasidagi munosabatlar o'zgaruvchi va kompleksdir. Ularning iqtisodiy, siyosiy va diplomatik munosabatlari mavjud. BAA O'zbekistonga iqtisodiy yordam berish, investitsiyalar va iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish bo'yicha qo'llab-quvvatlashadi. Diplomatik ravishda, BAA va O'zbekiston o'rtasidagi munosabatlar o'zaro ishonch va birlashuv asosida rivojlantirilmoqda. Ikkala davlat o'rtasidagi savdo aylanmasi ham yuqori ko'rsatkichlarni ko'rishimiz. Bundan tashqari, BAA va O'zbekiston o'rtasida madaniy aloqalar rivojlanib kelmoqda. Xalqaro reyslar ham yo'lga qo'yilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar / references:

1. Abdulkhaleq Abdulla. Contemporary socio-political issues of the Arab Gulf moment. -UAE, 2010.
2. UAE Government Center for Documentation and Research. "UAE History: Portuguese Era." <http://www.cdr.gov.ae/english/uaeGuide/hisPortuguese2.aspx>
3. Peck, M.C. "The United Arab Emirates: A Venture in Unity." 1986. Westview Press, Colorado.
4. Davidson, C. "The UAE: A Study in Survival." Lynne Rienner Co. 2005.
5. Мамараджабов, Б. (2023). САУДИЯ АРАБИСТОНИДАГИ ЎЗБЕК МУҲОЖИРЛАРИ ТАРИХИ: МУВАФФАҚИЯТЛИ АССИМИЛЯЦИЯ ВА ЙЎҚОТИЛГАН МИЛЛИЙ ИДЕНТИКЛИК. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(S/6).

6. Mamarajabov, B. N. M. O. G. (2023). MARKAZIY OSIYODA ARABLAR BILAN BOG'LIQ IJTIMOIIY QATLAMLAR. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(5), 1048-1052.
7. Mamarajabov, B. N. M. O. G. (2022). ARABISTON YARIM OROLIDA DAVLATCHILIKNING SHAKLLANISHI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(10), 118-121.
8. Safarovich, N. B. (2022). Distribution of Modern Sports in Central Asia in Colonial Conditions (Late XIX and Early XX Centuries) Spread of Modern Sports in Middle Asia Under Colonial Conditions (End of the XIX Century-Beginning of the XX Century). CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY, 3(12), 21-29.
9. Nazirov, B., Qalandarova, M., & Maxmaraimova, P. (2023). O'RTA OSIYO VA QADIMGI XITOY MUNOSABATLARI: BUYUK IPAK YO'LINING VUJUDGA KELISHI. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 3(1 Part 1), 27-30
10. Nazirov, B. (2022). БУГУНГИ КУНДА СУРХОҶДАРЕ ВИЛОЯТИДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТГА ЭТИБОР: ТАҲЛИЛ ВА НАТИЖАЛАР. Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси.

